

ΓΝΩΜΗ της Ο.Κ.Ε.

“ Ενίσχυση της οικογένειας και άλλες
διατάξεις”
(Σχέδιο Νόμου)

Αθήνα, 18 Ιανουαρίου 2006

Διαδικασία

Στις 15.12.2005, ο Υπουργός Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης κ. Νικήτας Κλαμάνης απέστειλε προς γνωμοδότηση στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (Ο.Κ.Ε.), με τη διαδικασία του κατεπείγουστος, το Σχέδιο Νόμου “Ενίσχυση της οικογένειας και άλλες διατάξεις”.

Η Εκτελεστική Επιτροπή της Ο.Κ.Ε. συνέστησε Επιτροπή Εργασίας αποτελούμενη από την κα **Μαργαρίτα Ζούλοβιτς** και τους κ.κ. **Γιώργο Τσατήρη, Βασίλη Ξενάκη, Δημήτρη Πολίτη, Νίκο Λιόλιο** και **Γιάννη Σωτηρίου**.

Ως πρόεδρος της Επιτροπής Εργασίας ορίστηκε ο κ. **Πολίτης**. Στις εργασίες της Επιτροπής Εργασίας μετείχαν ως εμπειρογνώμονες η κα **Αθηνά Μανίκα** και οι κ.κ. **Γαβριήλ**

Αμίσης, Σπύρος-Νικόλαος Κεφαλληνός.

Τον επιστημονικό συντονισμό της Επιτροπής Εργασίας είχε ο επιστημονικός συνεργάτης της Ο.Κ.Ε. **Δρ. Αθανάσιος Παπαϊωάννου**, ενώ ερευνητική στήριξη παρείχαν από πλευράς Ο.Κ.Ε. η κα **Ζωή Μπουτσιώλη** και η κα **Δήμητρα Χριστοπούλου**.

Η Επιτροπή Εργασίας ολοκλήρωσε τις εργασίες της σε τρεις (3) συνεδριάσεις, ενώ η Εκτελεστική Επιτροπή διαμόρφωσε την εισήγηση της προς την Ολομέλεια στη συνεδρίασή της στις 11.1.2006.

Η Ολομέλεια της Ο.Κ.Ε., στην οποία εισηγητές ήταν ο κ. **Δ. Πολίτης** και η κα **Μ. Ζούλοβιτς**, αφού ολοκλήρωσε τη συζήτηση για το θέμα στη συνεδρίαση της **18^{ης} Ιανουαρίου 2006**, διατύπωσε την **υπ’ αριθ. 149** Γνώμη της Ο.Κ.Ε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΝΟΜΟΥ

Το Σχέδιο Νόμου “**Ενίσχυση της οικογένειας και λοιπές διατάξεις**” αποτελείται από 16 άρθρα, κατανεμημένα σε 3 κεφάλαια.

Το **ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄** φέρει το γενικό τίτλο “**Ενίσχυση οικογενειών με τρία παιδιά**” και περιέχει τα άρθρα 1 έως και 4.

Το **άρθρο 1** προβλέπει, μεταξύ άλλων, την καταβολή από το Δημόσιο εφάπαξ παροχής ύψους 2.000 ευρώ, προς τη μητέρα που αποκτά τρίτο τέκνο από την 1η Ιανουαρίου 2006 και μετά, καθώς και για κάθε τέκνο μετά από το τρίτο, την απαλλαγή από το τέλος ταξινόμησης επιβατικών αυτοκινήτων των γονέων ή γονέα με τρία ανήλικα ή προστατευόμενα τέκνα. Προβλέπεται, επίσης, η κάλυψη ποσοστού 20% των προκηρυσσόμενων θέσεων προσωπικού κατηγοριών ΠΕ, ΤΕ και ΔΕ από πολύτεκνους και τέκνα πολυτέκνων και έναν εκ των γονέων οικογενειών με τρία παιδιά ή ένα εκ των τριών τέκνων, εφόσον υπάρχουν. Τέλος, προβλέπεται η υποχρέωση επιχειρήσεων που λειτουργούν στην Ελλάδα, να προσλαμβάνουν άτομα εκ των προαναφερθέντων ομάδων, σε ποσοστό 8% επί του συνόλου του προσωπικού, εφόσον απασχολούν προσωπικό πάνω από πενήντα άτομα.

Με το **άρθρο 2** τροποποιούνται υφιστάμενες διατάξεις σχετικά με τα ποσοστά προσλήψεων αναπληρωτών εκπαιδευτικών καθώς και τα ποσοστά εισαγωγής στις Δημόσιες Σχολές Εμπορικού Ναυτικού και στα

δημόσια ΙΕΚ, με επιπλέον μοριοδότηση και στην περίπτωση οικογενειών με τρία παιδιά.

Το **άρθρο 3** ορίζει τις κατηγορίες προσώπων στις οποίες χορηγούνται οι παροχές των άρθρων 1 και 2, στις οποίες συμπεριλαμβάνονται και οι γονείς με τρία παιδιά (προστατευόμενα μέλη). Ως αποδεικτικό της ιδιότητας του δικαιούχου των ανωτέρω παροχών ορίζεται το πιστοποιητικό οικογενειακής κατάστασης ή αντίστοιχο πιστοποιητικό αρμόδιας αλλοδαπής αρχής.

Με το **άρθρο 4** προβλέπεται η χορήγηση των παροχών της παρ. 1 του άρθρου 1 του εν λόγω νόμου σχετικά με την εφάπαξ παροχή ύψους 2.000 ευρώ για την απόκτηση τρίτου παιδιού και άνω, στους Έλληνες πολίτες – μόνιμους κατοίκους Ελλάδας, ομογενείς αλλοδαπούς που επιστρέφουν για μόνιμη εγκατάσταση στη χώρα, πολίτες της Ε.Ε. καθώς και χωρών που ανήκουν στον ευρωπαϊκό οικονομικό χώρο και διαμένουν μόνιμα στην Ελλάδα, αναγνωρισμένους πρόσφυγες, δικαιούχους ανθρωπιστικού καθεστώτος και, τέλος, γονείς τέκνων ελληνικής υπηκοότητας.

Το **ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄** φέρει το γενικό τίτλο “**Στήριξη της πολύτεκνης οικογένειας**” και περιέχει τα άρθρα 5 έως και 11.

Με το **άρθρο 5** τροποποιείται υφιστάμενη διάταξη σχετικά με τις κατηγορίες προσώπων στις οποίες αναγνωρίζεται η ιδιότητα του πολυτέκνου.

Το **άρθρο 6** ορίζει, μεταξύ άλλων, ότι πολύτεκνοι θεωρούνται οι γονείς με τέσσερα παιδιά (χωρίς περιορισμούς ως προς το αν είναι τέκνα νομίμως αναγνωρισμένα ή υιοθετημένα κ.λπ.), οι γονείς χωρίς σύζυγο με τρία παιδιά, οι ανάπηροι σε ποσοστό 67% και άνω γονείς με τρία τέκνα. Επίσης, προβλέπεται ότι σε περίπτωση θανάτου και των δύο γονέων, τα τέκνα (όταν είναι τουλάχιστον στον δύο) απολαμβάνουν των προνομίων των πολυτέκνων και των τέκνων των πολυτέκνων.

Με το **άρθρο 7** ορίζεται η πρώτη Κυριακή του Νοεμβρίου ως Ημέρα της Πολύτεκνης Οικογένειας. Προβλέπεται, επίσης, η διοργάνωση εκδηλώσεων εορτασμού με τη συγχρηματοδότηση του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης.

Το **άρθρο 8** προβλέπει την παύση χορήγησης κάθε είδους πολυτεκνικών ευεργετημάτων στους γονείς που καταδικάζονται με αμετάκλητη απόφαση για κακούργημα σε βάρος τέκνου τους. Αντίθετα, τα τέκνα διατηρούν όλα τα ευεργετήματα των πολυτέκνων και των τέκνων πολυτέκνων.

Με το **άρθρο 9** προβλέπεται η κωδικοποίηση σε ενιαίο κείμενο των διατάξεων που διέπουν την απόκτηση της πολυτεκνικής ιδιότητας και τα πλεονεκτήματα υπέρ των πολυτέκνων, με προεδρικό διάταγμα.

Το **άρθρο 10** προβλέπει την υποβολή ετήσιας Έκθεσης στον Υπουργό Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης από την Ανώτατη Συνομοσπονδία Πολυτέκνων Ελλάδος, καθώς και την ενίσχυση των οργανώσεων των πολυτέκνων με υπουργική απόφαση.

Το **άρθρο 11** προβλέπει την ίδρυση νομικού προσώπου ιδιωτικού δικαίου με την επωνυμία "Ινστιτούτο Κοινωνικής Δημογραφίας και Έρευνας" (Ι.Κ.Δ.Ε.), με σκοπό την παρακολούθηση και αξιολόγηση των μέτρων δημογραφικής πολιτικής και την παροχή επιστημονικής υποστήριξης σε δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς. Στις διατάξεις του άρθρου ρυθμίζονται επίσης θέματα που αφορούν στη λειτουργία του εν λόγω φορέα.

Το **ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ'** φέρει το γενικό τίτλο "**Διατάξεις Κοινωνικής Αλληλεγγύης**" και περιέχει τα άρθρα 12 έως και 16.

Με τα **άρθρα 12** και **13** τροποποιούνται υφιστάμενες διατάξεις σχετικά με την ίδρυση και λειτουργία του «Εθνικού Παρατηρητηρίου Ατόμων με Αναπηρίες» και άλλα θέματα.

Το **άρθρο 14** προβλέπει ότι μέχρι την έκδοση των κανονιστικών πράξεων που προβλέπονται από τον εν λόγω νόμο, εξακολουθούν να ισχύουν οι πράξεις που υπάρχουν κατά την έναρξη της ισχύος του, εκτός αν είναι αντίθετες προς τις διατάξεις του.

Με το **άρθρο 15** τροποποιούνται υφιστάμενες διατάξεις σχετικά με το διορισμό λειτουργών, υπαλλήλων και στελεχών σε θέση Διοικητή ή Προέδρου Μονάδας Κοινωνικής Φροντίδας.

Με το **άρθρο 16** ορίζεται η ισχύς του εν λόγω νόμου από τη δημοσίευσή του στην ΕτΚ, εκτός εάν ορίζεται διαφορετικά σε επί μέρους διατάξεις του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

Η ΓΝΩΜΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑΣ ΤΗΣ Ο.Κ.Ε. ΓΙΑ ΤΟ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΟ

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (Ο.Κ.Ε.) σε παλαιότερη γνωμοδότησή της για το Δημογραφικό Ζήτημα¹ αποτύπωσε μια σειρά από προτάσεις που σχετίζονται με την ανάπτυξη των πολιτικών της χώρας μας γύρω από αυτό το ζήτημα.

Οι προτάσεις της Ο.Κ.Ε. αφορούν τόσο σε παρεμβατικές όσο και σε συνοδευτικές πολιτικές. Πιο συγκεκριμένα, και σε ό,τι αφορά στις **προτάσεις της Ο.Κ.Ε. σε σχέση με τις παρεμβατικές πολιτικές**, αναφέρεται ότι:

□ Θα πρέπει να υπάρχει μια ισομερής κατανομή των πολιτικών που αναφέρονται ως «οικονομικά κίνητρα» (επιδοματική κυρίως πολιτική επιλεγμένων κοινωνικών ομάδων, π.χ. πολυτέκνων), των πολιτικών που επικεντρώνονται σε «κίνητρα για τη βελτίωση της σχέσης επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής», καθώς και εκείνων των μέτρων που «σχετίζονται με το γενικότερο πλαίσιο κοινωνικών αλλαγών για τη στήριξη των παιδιών και των γονέων».

□ Θα πρέπει να επιλεγούν πολιτικές και μέτρα, όπως η παροχή γονικής άδειας, η δημιουργία / βελτίωση υπηρεσιών για τη φύλαξη των παιδιών, το ελαστικό ωράριο εργασίας (κατόπιν συμφωνίας των αρμοδίων κοινωνικών φορέων), καθώς και η καταπολέμηση των διακρίσεων μεταξύ ανδρών και γυναικών στην αγορά εργασίας. Η εφαρμογή

τους αναμένεται να συμβάλει περισσότερο στην αντιμετώπιση των τελευταίων αρνητικών δημογραφικών εξελίξεων στη χώρα μας, συγκριτικά με τις πολιτικές επιδοματικού χαρακτήρα.

□ Θετική αναμένεται να είναι η εφαρμογή γενικότερων κοινωνικών μέτρων, όπως πρωτοβουλίες και ενέργειες για την αύξηση της απασχόλησης, ανάπτυξη φιλικού περιβάλλοντος για τα παιδιά και την οικογένεια, πρακτικές και πρωτοβουλίες για την ισότητα μεταξύ των δύο φύλων κ.ά.

□ Σε ό,τι αφορά στα «οικονομικά κίνητρα», η Ο.Κ.Ε. προτείνει ότι ορισμένα κίνητρα, όπως οι φορολογικές ελαφρύνσεις και απαλλαγές θα πρέπει να διατηρηθούν, καθώς και να ενισχυθούν (με την προϋπόθεση ότι δεν θα παρεκκλίνουν σημαντικά από την αρχή της ίσης φορολογικής μεταχείρισης).

Οι **προτάσεις της Ο.Κ.Ε. σε σχέση με τις συνοδευτικές πολιτικές** κατευθύνονται σε τρεις τομείς, ασφαλιστικό, συστήματα υγείας και εκπαίδευση, και συμπεριλαμβάνουν τα ακόλουθα:

□ Ενίσχυση των πολιτικών «ενεργού γήρανσης», οι οποίες εάν εφαρμοστούν προσεκτικά μπορούν να απαλύνουν τις επιπτώσεις του γηράσκοντος πληθυσμού στην κοινωνική ασφάλιση.

1. Βλ. Γνώμη υπ' αριθμόν 49 "Το Δημογραφικό Ζήτημα" (Δεκέμβριος 2000)".

□ Ενίσχυση του συστήματος «δημόσιας υγείας» υπό την έννοια της προληπτικής ιατρικής και υγιεινής και της διεύρυνσης των σκοπών της, πέραν της απλής επιδημιολογίας, ώστε να περιλάβει και τον οικογενειακό προγραμματισμό, τις σύγχρονες μεθόδους άντλησης στοιχείων για την υγειονομική κατάσταση της χώρας, την καταπολέμηση της βίας και κακομεταχείρισης παιδιών, την καταπολέμηση του AIDS, χρήσης ναρκωτικών και αλκοόλ κ.λπ. Κατ' αυτόν τον τρόπο θα επιδιωχθεί αποτελεσματικότερα η μείωση της νοσηρότητας και των θανάτων, ιδίως στα παιδιά, τους νέους και τις γυναίκες.

□ Δυνατότητα πρόσβασης όσων επιθυμούν στη διαδικασία της «δια βίου εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης», χωρίς υποχρεωτικό και καθολικό χαρακτήρα, δε-

δομένου ότι αποτελεί επίπονη και απαιτητική διαδικασία.

Η Γνώμη της Ο.Κ.Ε. για το Δημογραφικό περιέχει επίσης και **προτάσεις ερευνητικού περιεχομένου**, οι οποίες περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, την ίδρυση ενός Ινστιτούτου Δημογραφικών Μελετών στην Ελλάδα, με σκοπό τη συστηματική διερεύνηση θεμάτων όπως η επίδραση των οικονομικών παροχών στην άσκηση δημογραφικής πολιτικής, οι επιπτώσεις των ειδικών μέτρων για τις πολύτεκνες οικογένειες, οι επιπτώσεις της δημογραφικής γήρανσης στη λειτουργία του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης, η επίδραση της εξωτερικής μετανάστευσης, τα μέτρα περιφερειακής πολιτικής και προνομιακής μεταχείρισης και, τέλος, την κοινωνικοπολιτιστική εξέλιξη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ'

ΟΙ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (Ο.Κ.Ε.), σε μια προσπάθειά της να αποτυπώσει την κατάσταση των δημογραφικών εξελίξεων της χώρας μας, εξέδωσε το Δεκέμβριο του 2000 τη Γνώμη Πρωτοβουλίας «*Το Δημογραφικό Ζήτημα*» (νο.49)². Η παρούσα ενότητα αυτής της γνώμης επιχειρεί να επικαιροποιήσει, ως ένα βαθμό, ορισμένα από τα στατιστικά δημογραφικά δεδομένα, βάσει στοιχείων τόσο εθνικών όσο και ευρωπαϊκών / διεθνών οργανισμών, δεδομένου ότι η οποιαδήποτε πολιτική ενίσχυσης της οικογένειας, με απώτερο σκοπό, μεταξύ άλλων, και την αντιμετώπιση του δημογραφικού προβλήματος της χώρας μας θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη την υπάρχουσα κατάσταση σε επίπεδο δημογραφικών δεικτών (π.χ. γονιμότητα, γήρανση του πληθυσμού, μετανάστευση κ.ά.).

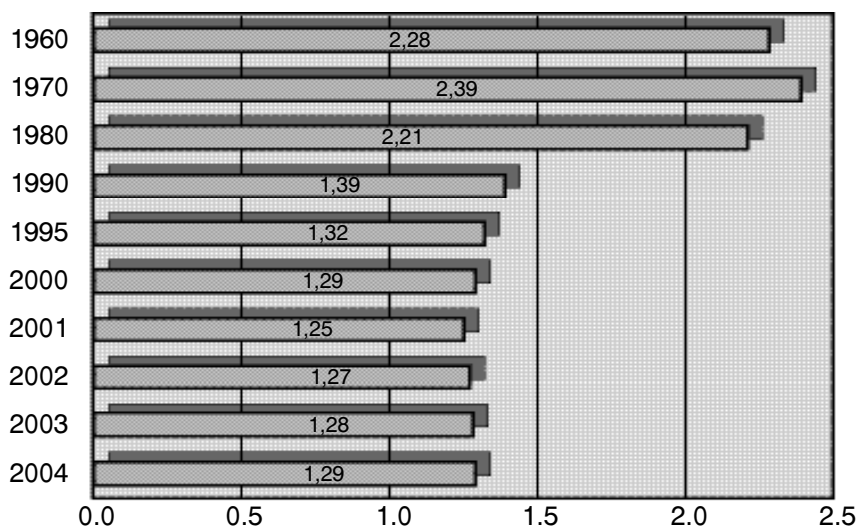
Στην παρούσα ενότητα γίνεται μια παρουσίαση ορισμένων δημογραφικών δεικτών, με τη μορφή πινάκων και διαγραμμάτων, καθώς και συγκρίσεις της χώρας μας με άλλες ευρωπαϊκές χώρες,³ όπου υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία.

Κυρίαρχο στοιχείο αποτελεί **ο χαμηλός δείκτης γονιμότητας που παρατηρείται**

στη χώρα μας. Συγκεκριμένα, η σταθερή μείωση του δείκτη αυτού τις τελευταίες δεκαετίες επέφερε σημαντική επιβάρυνση στη βιολογική ανάπτυξη του πληθυσμού (Διάγραμμα 1). Όπως φαίνεται στο Διάγραμμα 1, η σημαντικότερη αρνητική μεταβολή του δείκτη γονιμότητας επήλθε στη χώρα μας στη δεκαετία του 1980, όπου από 2,21 παιδιά ανά γυναίκα το 1980 μειώθηκε σε 1,39 παιδιά ανά γυναίκα το 1990. Το 2004, ο δείκτης για την Ελλάδα βρίσκεται στα επίπεδα του 1,29 παιδιά ανά γυναίκα. Τα αντίστοιχα στοιχεία για την Ευρωπαϊκή Ένωση των 25 (Ε.Ε.-25) δείχνουν τη Γαλλία (1,90) και την Ιρλανδία (1,99) να παρουσιάζουν τους υψηλότερους δείκτες γονιμότητας, ενώ τους χαμηλότερους τους έχουν η Ισπανία (1,32) και η Ιταλία (1,33). Μεταξύ των νέων δέκα χωρών της Ε.Ε.-25, η Εσθονία (1,40) και η Κύπρος (1,49) παρουσιάζουν τους υψηλότερους δείκτες γονιμότητας, ενώ οι τρεις χώρες με τους χαμηλότερους δείκτες είναι Δημοκρατία της Τσεχίας, Πολωνία (1,23) και Σλοβενία (1,22). Αξίζει σε αυτό το σημείο να αναφερθεί ότι στην Ευρώπη μόνο δύο χώρες, η Τουρκία (2,20) και η Ισλανδία (2,03) παρουσιάζουν δείκτη γονιμότητας μεγαλύτερο του 2,00, το 2004.

2. Βλέπε www.oke.gr.

3. Για μία προσέγγιση του ζητήματος ευρύτερα σε ευρωπαϊκό επίπεδο, βλ. την Πράσινη Βιβλίο που εξέδωσε το Μάρτιο του 2005 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για το δημογραφικό. Λόγω του ενδιαφέροντος που παρουσιάζει, παρατίθεται περίληψή της σε Παράρτημα στο τέλος της Γνώμης.

Διάγραμμα 1. Συνολικός Δείκτης Γονιμότητας στην Ελλάδα, 1960-2004

Πηγή: Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία (Eurostat), 2005, <http://epp.eurostat.cec.eu.int>.

Πίνακας 1. Προβλέψεις πληθυσμού των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ-15)

ΧΩΡΕΣ	2005	2020	2050
Βέλγιο	10,4	10,8	10,9
Δανία	5,4	5,5	5,4
Γερμανία	82,6	82,7	74,6
Ελλάδα	11,1	11,4	10,6
Ισπανία	42,9	45,6	42,8
Γαλλία	60,2	63,6	65,7
Ιρλανδία	4,1	4,8	5,5
Ιταλία	58,2	58,3	52,7
Λουξεμβούργο	0,5	0,5	0,6
Ολλανδία	16,3	17,2	17,4
Αυστρία	8,1	8,4	8,2
Πορτογαλία	10,5	10,8	10,0
Φινλανδία	5,2	5,4	5,2
Σουηδία	9,0	9,6	10,2
Ηνωμένο Βασίλειο	59,9	62,9	64,3
ΕΕ-15	384,5	397,5	384,4
ΕΕ-25	458,5	469,3	449,8

* σε εκατομμύρια

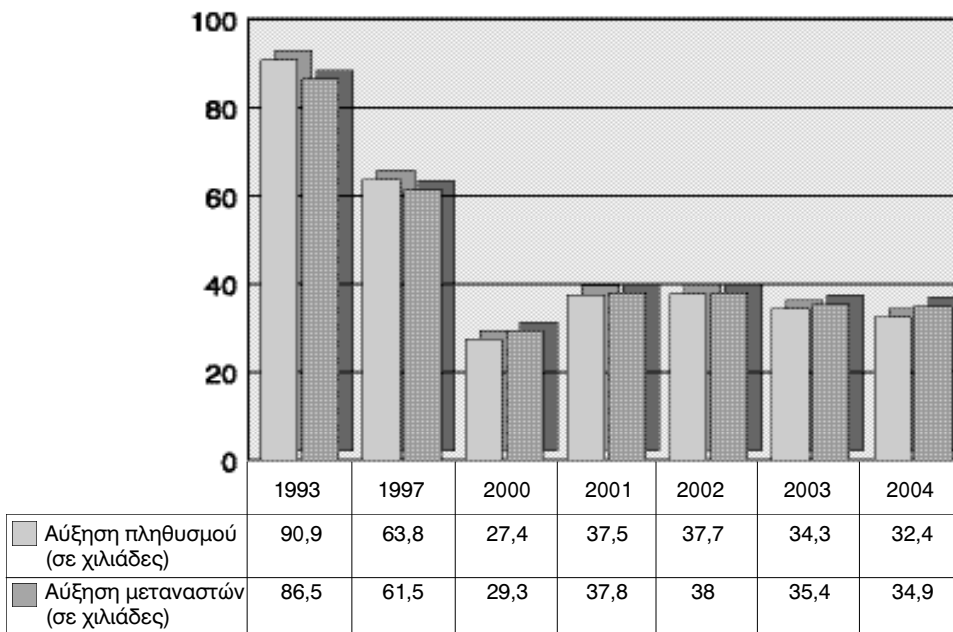
Πηγή: Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία (Eurostat), 2005, <http://epp.eurostat.cec.eu.int>.

Απόρροια της αρνητικής εξέλιξης του δείκτη αυτού αποτελεί και η εξέλιξη του πληθυσμού και των εκτιμήσεων για τις προσεχείς δεκαετίες. Οι εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Στατιστικής Υπηρεσίας (Eurostat) για τη χώρα μας δείχνουν μείωση του πληθυσμού από 11,1 εκατ. το 2005 σε 10,6 εκατ. το 2050 ενώ σε ευρωπαϊκό επίπεδο (Ε.Ε.-25) δείχνουν μικρή ελάττωση του συνολικού πληθυσμού από 458,5 εκατ. το 2005 σε 449,8 εκατ. το 2050 (Πίνακας 1).

Οι χώρες που παρουσιάζουν τις μεγαλύτερες αυξήσεις στον πληθυσμό τους είναι οι Γαλλία (6,0 εκατ.), Ιρλανδία (1,4 εκατ.), Ηνωμένο Βασίλειο (4,0 εκατ.), ενώ οι μεγαλύτερες μειώσεις πληθυσμού παρατηρούνται στη Γερμανία (8 εκατ.) και την Ιταλία (5 εκατ.).

Και αυτή, όμως, ακόμη η αρνητική προοπτική, είναι ακόμη πιο εντυπωσιακή εάν λάβει κανείς υπ' όψιν τη συμβολή των οικονομικών κυρίως μεταναστών στη διατήρηση του συνολικού πληθυσμού στην Ελλάδα

Διάγραμμα 2. Διαχρονική εξέλιξη της ετήσιας αύξησης του γενικού πληθυσμού της Ελλάδας και η ειδικότερη αύξηση του αριθμού των μεταναστών (σε χιλιάδες)

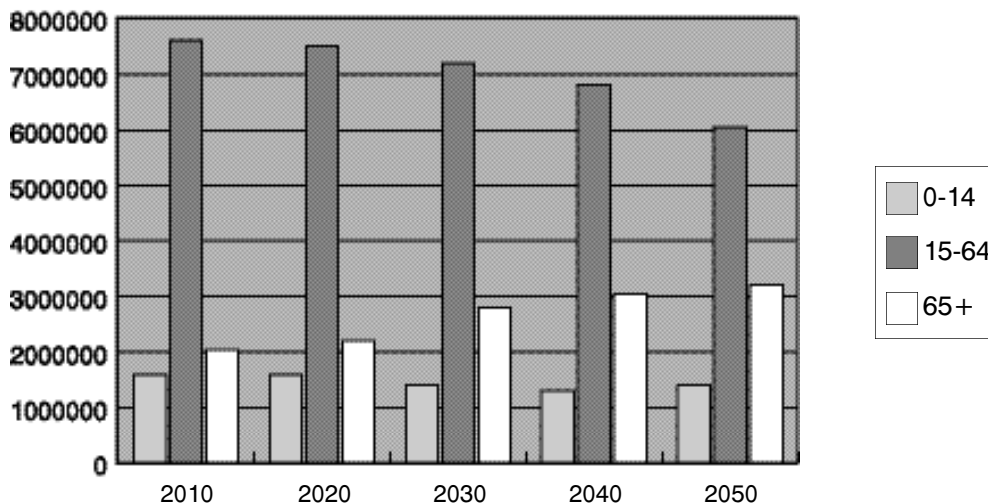

Πηγή: Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία (Eurostat), 2005, <http://epp.eurostat.ec.eu.int>.

(Διάγραμμα 2). Το Διάγραμμα 2 δείχνει ξεκάθαρα ότι χωρίς τη συνεισφορά των μεταναστών κυρίως μετά το 2000, ο ελληνικός πληθυσμός θα παρουσίαζε ακόμη μεγαλύτερη μείωση, αφού η διαφορά μεταξύ φυσικής

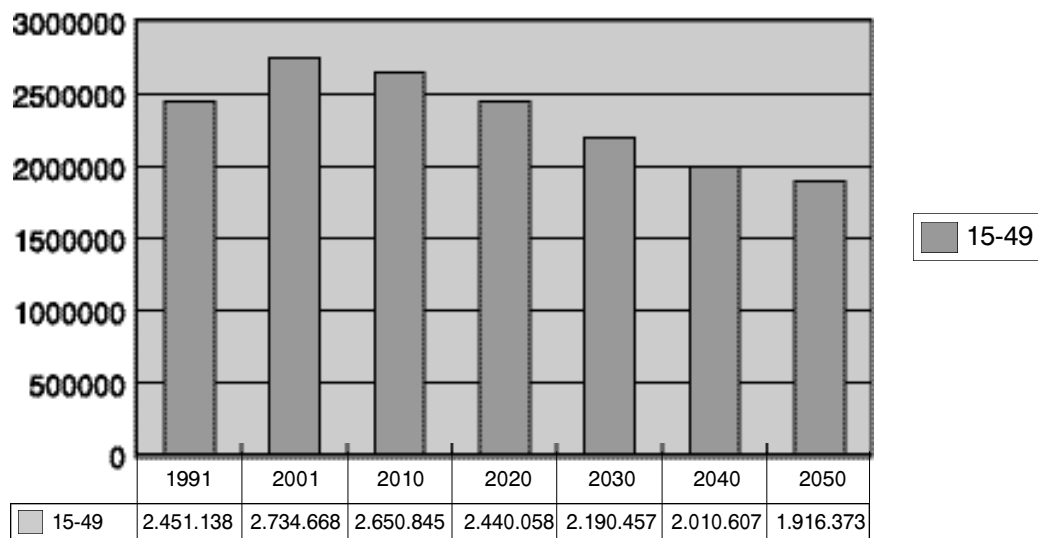
εξέλιξης του πληθυσμού, μέσω γεννήσεων, και καθαρής μετανάστευσης είναι αρνητική. Πιο συγκεκριμένα, ενώ το 1993, η φυσική εξέλιξη του πληθυσμού είναι θετική 4,4 παιδιά ανά 1000 κατοίκους, το 2004, η

Διάγραμμα 3. Προβλέψεις για ηλικιακή κατανομή του πληθυσμού της Ελλάδας, 2010-2050

Πηγή: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος, 2005, (www.statistics.gr).

Διάγραμμα 4. Εξέλιξη συνολικού πληθυσμού γυναικών ηλικίας 15-49

* 1991, 2001: Πραγματικός πληθυσμός

* 2010, 2020, 2030, 2040, 2050: Προβλέψεις πληθυσμού.

Πηγή: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος, 2005, (www.statistics.gr).

φυσική εξέλιξη του πληθυσμού θα ήταν αρνητική κατά 2,5 παιδιά ανά 1000 κατοίκους εάν δεν υπήρχαν οι μετανάστες να αντιστρέψουν, σε θετική, την τάση.

Ειδικότερο ενδιαφέρον παρουσιάζει και η εξέλιξη της ηλικιακής κατανομής του πληθυσμού (Διάγραμμα 3). Από το Διάγραμμα αυτό προκύπτει ότι παρατηρούνται μειώσεις στον πληθυσμό των παιδιών (0-14) και των παραγωγικών ηλικιών (15-64), ενώ αντίθετα παρατηρείται αύξηση της τρίτης ηλικίας (άνω των 65).

Επίσης, οι προβλέψεις για βιολογική ανάπτυξη του πληθυσμού στη χώρα μας, μέσω των γεννήσεων, δεν είναι ενθαρρυντικές. Συγκεκριμένα, αν και ο συνολικός πληθυσμός των γυναικών σε αναπαραγωγική ηλικία (15-49) παρουσίασε αύξηση, σύμφωνα με τα στοιχεία της απογραφής πληθυσμού της ΕΣΥΕ, το 2001, εν τούτοις οι προβλέψεις έως το 2050 δείχνουν μείωση της συγκεκριμένης πληθυσμιακής ομάδας (Διάγραμμα 4).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄

ΓΕΝΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΝΟΜΟΥ

Για να αξιολογήσει κανείς το υπό κρίση Σχ/Ν, θα πρέπει να έχει λάβει υπ' όψιν του ότι το ζήτημα της αρωγής προς τις οικογένειες που έχουν ή επιθυμούν να αποκτήσουν παιδιά παρουσιάζει δύο πτυχές: η πρώτη είναι η στοχευμένη άρση των παραγόντων που επιδρούν αποτρεπτικά στη απόκτηση τέκνων από τα ζευγάρια και η δεύτερη είναι η προνοιακή που σχετίζεται ιδίως με τη στήριξη των περισσότερο φτωχών οικογενειών.

Στη χώρα μας, παραδοσιακά έχει κυριαρχήσει η δεύτερη πτυχή της πολιτικής αυτής και έχει δημιουργηθεί ένα πλέγμα διατάξεων που αφορούν σε πολύτεκνες οικογένειες (όπως ο όρος αυτός έχει εξελιχθεί διαχρονικά). Τα στοιχεία του προϋπολογισμού του 2006 είναι χαρακτηριστικά: από τα 800 εκατομμύρια ευρώ που προορίζονται για διάφορα προνοιακά επιδόματα, τα 500 εκατομμύρια αφορούν τις πολύτεκνες οικογένειες. Η πολιτική είναι δικαιολογημένη ως ένα μέτρο πρόνοιας προς οικογένειες που λόγω του αυξημένου αριθμού των τέκνων έχουν πράγματι αυξημένες ανάγκες, υπό τον όρο βέβαια ότι συναρτάται και με το εισόδημα των οικογενειών αυτών, δηλαδή παρέχεται σε οικογένειες που δεν έχουν επαρκές εισόδημα για να ανταποκριθούν στις ανάγκες τους.

Στο πλαίσιο αυτής της παραδοσιακής προνοιακής πολιτικής, εντάσσεται και το υπό κρίση Σχέδιο Νόμου, με τη διαφορά, όμως, ότι διευρύνει τον αριθμό των επιλέξιμων οικογενειών, αφού για ορισμένα ζητήματα κατατάσσει στην έννοια της πολύτε-

κνης οικογένειας και αυτές που έχουν τρία παιδιά.

Υπό αυτό το πρίσμα, το Σχέδιο Νόμου αξιολογείται κατ' αρχήν θετικά, αφού αποτελεί ένα βήμα προς την αναγνώριση της κοινωνικής πραγματικότητας ότι τα τέσσερα παιδιά έχουν πάψει προ πολλού να είναι το ζητούμενο, δεδομένου ότι ο δείκτης γονιμότητας ανέρχεται σε 1,29 και το ζητούμενο είναι τα δύο παιδιά. Το βήμα, όμως, αυτό θα πρέπει να συνοδευθεί από μία ανάλυση των αιτίων του δημογραφικού προβλήματος και από συνακόλουθα μέτρα για τη σφαιρική αντιμετώπισή του.

Με αφετηρία την παρατήρηση αυτή, η Ο.Κ.Ε. προβαίνει στις ακόλουθες επισημάνσεις:

Η πρώτη είναι ότι τέτοιου είδους μέτρα θα πρέπει να παρέχονται σε οικογένειες που πράγματι έχουν ανεπαρκές σε σχέση με τον αριθμό των τέκνων εισόδημα. Ο αποκλεισμός οικογενειών με υψηλό εισόδημα δεν αποτελεί μόνο συνάρτηση του προνοιακού χαρακτήρα τέτοιων παροχών, αλλά δικαιολογείται και από την ανάγκη να κατανεμηθούν οι διατιθέμενες παροχές σε μικρότερο αριθμό ατόμων (αυτά που τα έχουν πραγματικά ανάγκη) και να καταστεί έτσι δυνατή η αύξηση του ύψους της ανά οικογένεια παροχής.

Η δεύτερη, και ίσως σημαντικότερη, είναι ότι τα μέτρα αυτά δεν συνδέονται με το δημογραφικό πρόβλημα της χώρας. Δεν μπο -

ρεί κανείς να ελπίζει βάσιμα ότι με 2.000 ευρώ (ή και με μεγαλύτερο ακόμη ποσό) ή με την απαλλαγή από την καταβολή τελών ταξινόμησης για την αγορά ενός αυτοκινήτου (κάτι δηλαδή που γίνεται μια φορά στα πέντε τουλάχιστον χρόνια) θα παρακινηθεί ένα ζευγάρι να αποκτήσει επιπλέον τέκνο ή τέκνα. Η αντιμετώπιση του δημογραφικού προβλήματος της χώρας απαιτεί στοχευμένα μέτρα που θα αίρουν τους λόγους που αποτρέπουν τα ζευγάρια από το να αποκτούν παιδιά.

Η στόχευση αυτή θα πρέπει να λαμβάνει υπ' όψιν της ότι το δημογραφικό ζήτημα της χώρας δεν ξεκινάει από το τρίτο ή το τέταρτο παιδί αλλά

α) από το στάδιο που ένα ζευγάρι έχει ήδη ένα παιδί και δεν επιθυμεί για οικονομικούς ή κοινωνικούς λόγους να αποκτήσει και δεύτερο,

β) από την ώρα που ένα ζευγάρι επιθυμεί να τεκνοποιήσει αλλά για βιολογικούς λόγους δεν μπορεί.

Με βάση αυτά τα δεδομένα, τα ενδεικνυόμενα μέτρα θα πρέπει να κινηθούν προς τις ακόλουθες κατευθύνσεις:

- Σε ό,τι αφορά τα ζευγάρια που μπορούν βιολογικά να αποκτήσουν παιδιά αλλά περιορίζονται στα δύο ή και στο ένα, το ζήτημα απαιτεί συνδυασμό μέτρων:

α. Δημιουργία επαρκούς υποδομής παιδικών σταθμών που θα λειτουργούν με ικανοποιητικές συνθήκες φύλαξης, σίτισης, ψυχαγωγίας και διαπαιδαγώγησης των τέκνων. Χωρίς να υποτιμώνται τα βήματα που έχουν γίνει την τελευταία δεκαετία, η υποδομή εξακολουθεί να είναι ανεπαρκής.

β. Αξιοποίηση και ενθάρρυνση του εθελοντισμού που υπάρχει και μπορεί να υπάρξει σε επίπεδο γειτονιάς σε ό,τι αφορά τη φύλαξη των μικρών παιδιών.

γ. Διάλογο με τους εκπροσώπους των παραγωγικών τάξεων σχετικά με τη δημιουργία χώρων υποδοχής και φύλαξης παιδιών κοντά στους χώρους εργασίας.

δ. Παρομοίως, διάλογο με τους κοινωνικούς φορείς για την ανάδειξη ωραρίων που θα είναι πιο φιλικά προς την οικογενειακή ζωή. Οι οποιοσδήποτε ρυθμίσεις που αφορούν στο ωράριο θα πρέπει να λαμβάνουν υπ' όψιν και την ανάγκη ενίσχυσης της οικονομικής ζωής.

ε. Αναζήτηση λύσεων –λαμβανομένων υπ' όψιν και των διεθνών εμπειριών- για τη διασφάλιση της προοπτικής απασχόλησης όσων γυναικών είναι σε ηλικία που καθιστά ορατό το ενδεχόμενο της εγκυμοσύνης ή είναι ήδη μητέρες.

στ. Δημιουργική προσέγγιση της σύνδεσης των ορίων συνταξιοδότησης και του αριθμού τέκνων υπό το πρίσμα των σύγχρονων δεδομένων ως προς την ηλικία τεκνοποίησης των γυναικών.

ζ. Προσπάθεια μείωσης των περιπτώσεων τεχνητής διακοπής της κύησης που οφείλονται σε οικονομικούς ή κοινωνικούς λόγους, μέσα από μία σύγχρονη κοινωνική προσέγγιση.

η. Εξειδικευμένη αντιμετώπιση του δημογραφικού ζητήματος σε ό,τι αφορά τις συνθήκες της ελληνικής περιφέρειας. Ο δημόσιος διάλογος για το δημογραφικό αλλά και το συγκεκριμένο Σχ/Ν εστιάζονται συνήθως σε πτυχές που αφορούν τα μεγάλα πολεο-

δομικά συγκροτήματα της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης, μη λαμβάνοντας υπ' όψιν ότι υπάρχει πρόβλημα και στην περιφέρεια, τα χαρακτηριστικά του οποίου παρουσιάζουν ιδιαιτερότητες και, βεβαίως, απαιτούν διαφοροποιημένο τρόπο προσέγγισης.

- Διαφορετικής υφής είναι το ζήτημα με τα ζευγάρια που για βιολογικούς λόγους δεν μπορούν να αποκτήσουν παιδιά χωρίς ιατρική βοήθεια. Η δημιουργία του νομοθετικού πλαισίου για την ιατρικά υποβοηθούμενη γονιμοποίηση ήταν ένα θετικό βήμα (βλ. νόμους 3089/2002 και 3305/2005)⁴ αλλά δεν πρέπει να διαφεύγει της προσοχής ότι το βασικό πρόβλημα στην προσπάθεια τεκνοποίησης με τη μέθοδο αυτή είναι το μεγάλο κόστος. Στον τομέα της κάλυψης των σχετικών δαπανών μένουν ακόμη πολλά να γίνουν για να είναι ικανοποιητική η κατάσταση.

- Ιδιαίτερης προσοχής πρέπει να τύχουν και οι περιπτώσεις των μονογονεϊκών οικο-

γενειών. Με την κατάλληλη ενίσχυση, θα μειωθεί η οικονομική και γενικότερη ανασφάλεια που νιώθει η υποψήφια μητέρα που για διάφορους λόγους έχει μείνει μόνη.

Τέλος, η Ο.Κ.Ε. θεωρεί ότι η ενίσχυση του θεσμού της οικογένειας απαιτεί και αλλαγή της λειτουργίας του θεσμού της **υιοθεσίας**, η οποία είναι προβληματική. Οι σχετικές διαδικασίες όταν είναι νόμιμες είναι χρονοβόρες, ώστε λειτουργούν ανασταλτικά για τους ενδιαφερόμενους και όταν είναι γρήγορες δεν είναι νόμιμες και φυσικά δεν διασφαλίζουν το συμφέρον του υιοθετούμενου παιδιού. Η αλλαγή της κατάστασης δεν περνάει κατ' ανάγκην μέσα από μία νέα μεταβολή της σχετικής νομοθεσίας, αλλά μέσα από την κατάλληλη στελέχωση των αρμοδίων υπηρεσιών, την υπεύθυνη ενημέρωση των ενδιαφερομένων και την ενεργοποίηση μηχανισμών ελέγχου.

4. Επί του νόμου αυτού –όταν ήταν ακόμη Σχ/Ν- εκδόθηκε η υπ' αριθμ. 118 Γνώμη της Ο.Κ.Ε. «Εφαρμογή των μεθόδων ιατρικώς υποβοηθούμενης αναπαραγωγής» (Νοέμβριος 2004).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε

ΚΑΤ' ΑΡΘΡΟΝ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Κεφάλαιο Α'

Ενίσχυση οικογενειών με τρία παιδιά

Άρθρο 1 παρ. 1

Εισάγεται μία καθολική εφάπαξ παροχή ύψους 2.000 ευρώ για κάθε μητέρα που αποκτά τρίτο τέκνο από την 1^η Ιανουαρίου 2006 και μετά, καθώς και για κάθε τέκνο μετά από το τρίτο. Η παροχή χορηγείται χωρίς έλεγχο εισοδηματικών πόρων, ανεξάρτητα από κάθε άλλο επίδομα, μισθό, σύνταξη, αμοιβή, αποζημίωση ή εισόδημα και απαλλάσσεται από κάθε φόρο, τέλος, εισφορά ή κράτηση υπέρ του Δημοσίου ή τρίτου.

Με βάση τα όσα ειπώθηκαν στη Γενική Αξιολόγηση, η διάταξη κρίνεται θετικά. Σημειώνεται, όμως, ότι η καθολική φύση της παροχής και το περιορισμένο της ύψος δημιουργούν προβληματισμούς ως προς τη δυνατότητα ενίσχυσης των φτωχών ιδίως οικογενειών που δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους για την ανατροφή των τέκνων τους.

Για το λόγο αυτό **προτείνεται η κλιμάκωση της παροχής ανάλογα με το εισόδημα της κάθε οικογένειας, ούτως ώστε να είναι δυνατή η χορήγηση υψηλότερου επιδόματος σε αυτές που έχουν χαμηλότερο εισόδημα.**

Παράλληλα, θα πρέπει να προβλεφθεί η ετήσια αναπροσαρμογή του ύψους του επιδόματος με υπουργική απόφαση.

Άρθρο 2

Μεταξύ άλλων, προβλέπεται η επέκταση και στις οικογένειες με τρία παιδιά των προτιμησιακών δικαιωμάτων πρόσληψης ή εισαγωγής σε διάφορες σχολές που έχουν οι πολύτεκνες οικογένειες.

Η Ο.Κ.Ε. θεωρεί ότι τέτοιου είδους δικαιώματα θα πρέπει να επανεξετασθούν υπό το πρίσμα της αποτελεσματικότητάς τους ως κινήτρων για περαιτέρω τεκνοποίηση. Έτσι για παράδειγμα, ενώ γίνεται κατανοητό ένα τέτοιο δικαίωμα για τον ίδιο τον πατέρα ή τη μητέρα καθώς το όφελος είναι άμεσα ορατό και μπορεί ενδεχομένως να επηρεάσει τη σχετική απόφαση, δεν συμβαίνει το ίδιο με το δικαίωμα διορισμού ή πρόσληψης του τέκνου. *Δύσκολα μπορεί κανείς να φαντασθεί ότι κάποιος θα κάνει επιπλέον παιδί επειδή προσδοκά ότι αυτό, μετά από 18 χρόνια, ίσως εισαχθεί προνομιακά σε μία σχολή ή μετά από 25 χρόνια διορισθεί κατά προτίμηση ως εκπαιδευτικός.* Ακόμη και προνοιακά εάν ειδωθεί το ζήτημα, δεν γίνεται αντιληπτό γιατί θα πρέπει να χορηγείται ανεξαρτήτως οικονομικών συνθηκών της οικογένειας. Αν μη τι άλλο, θα πρέπει να περιορισθεί μόνο στην περίπτωση που το ένα εκ των τέκνων έχει και την ιδιότητα του προστάτη οικογένειας.

Άρθρο 3

Τα κοινωνικά πλεονεκτήματα των άρθρων 1 και 2 χορηγούνται σε γονέα ή γονείς που έχουν τρία παιδιά από τον ίδιο ή διαφορετικούς γάμους ή νομίμως αναγνωρισθέν-

ντα ή υιοθετημένα, ή εκτός γάμου γεννηθέντα, τα οποία είναι άγαμα και δεν έχουν συμπληρώσει το δέκατο όγδοο έτος της ηλικίας τους ή φοιτούν σε αναγνωρισμένες σχολές και εκπαιδευτικά ιδρύματα της ημεδαπής ή της αλλοδαπής ή εκπληρώνουν τις στρατιωτικές τους υποχρεώσεις και δεν έχουν συμπληρώσει το εικοστό πέμπτο έτος της ηλικίας τους και στα τέκνα αυτών, όπου αυτό προβλέπεται (στα τρία παιδιά περιλαμβάνονται και τα τέκνα με οποιαδήποτε αναπηρία σε ποσοστό 67% και άνω, ανεξαρτήτως ηλικίας και οικογενειακής κατάστασης).

Σύμφωνα με το πνεύμα της Γενικής Αξιολόγησης, η διάταξη κρίνεται θετικά, πλην όμως επισημαίνεται η ανεπάρκεια τέτοιων μέτρων να λειτουργήσουν θετικά στην επίλυση του δημογραφικού προβλήματος της χώρας.

Άρθρο 4

Η συγκεκριμένη διάταξη ορίζει τον κύκλο δικαιούχων της παροχής του άρθρου 1 παρ. 1, τυποποιώντας με ακρίβεια το προσωπικό πεδίο εφαρμογής της με τρόπο που ανταποκρίνεται στις δεσμεύσεις από το κοινοτικό και το διεθνές δίκαιο κοινωνικής ασφάλειας. Δεν επαναλαμβάνονται, έτσι, προηγούμενες νομοθετικές πρωτοβουλίες που απέκλιναν από το παράγωγο κοινοτικό δίκαιο (Κανονισμοί 1408/71 και 1612/68) και δεν λάμβαναν υπόψη τις διατάξεις της επικυρωμένης Σύμβασης του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων (ν.δ. 3989/1959).

Κεφάλαιο Β΄

Στήριξη της πολύτεκνης οικογένειας

Άρθρο 5

Η συγκεκριμένη διάταξη ορίζει για πρώτη φορά τον κύκλο των προσώπων που θεμε-

λιώνουν την ιδιότητα πολυτέκνου, επιλύοντας ερμηνευτικά προβλήματα που είχαν προκύψει σε σχέση με τη μεταχείριση είτε των αλλοδαπών είτε πολιτών Κρατών εκτός Ε.Ε. που διαμένουν νόμιμα και μόνιμα στην Ελλάδα και είναι γονείς τέκνων ελληνικής υπηκοότητας.

Άρθρο 6 παρ.2

Η συγκεκριμένη διάταξη αντικαθιστά προηγούμενες ρυθμίσεις που παρουσίαζαν σημαντικά προβλήματα αντισυνταγματικότητας, ορίζοντας ότι η ιδιότητα του πολυτέκνου αποδεικνύεται με το πιστοποιητικό της οικογενειακής του κατάστασης, ή αντίστοιχο πιστοποιητικό αρμόδιας αλλοδαπής αρχής. Προβλέπεται, μάλιστα, ότι τα μέλη της πολύτεκνης οικογένειας εφοδιάζονται διαμέσου των Κέντρων Εξυπηρέτησης Πολιτών με ειδική ταυτότητα που εκδίδεται από το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, η οποία αποδεικνύει την ιδιότητά τους.

Άρθρο 7

Το συγκεκριμένο άρθρο θεσμοθετεί την Ημέρα της Πολύτεκνης Οικογένειας, προβλέποντας διαδικασίες συνεργασίας μεταξύ της Ανώτατης Συνομοσπονδίας Πολυτέκνων Ελλάδος και του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης για την οργάνωση δράσεων και εκδηλώσεων εορτασμού που συγχρηματοδοτούνται από τον προϋπολογισμό του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Εισάγονται, έτσι, οι αρχές συνεργείας και εταιρικότητας μεταξύ της κεντρικής διοίκησης και της πλέον αντιπροσωπευτικής οργάνωσης των πολυτέκνων που προωθούνται και σε επόμενες διατάξεις του σχεδίου νόμου.

Άρθρο 9

Το συγκεκριμένο άρθρο προβλέπει την έκδοση Π.Δ. για την κωδικοποίηση των αποσπασματικών και διάσπαρτων διατάξεων που διέπουν την απόκτηση της πολυτεκνικής ιδιότητας και τα πλεονεκτήματα υπέρ των πολυτέκνων, όπως τροποποιήθηκαν, συμπληρώθηκαν και ισχύουν σήμερα.

Η κωδικοποίηση αυτή θα συμβάλει στην άρση σημαντικών ερμηνευτικών προβλημάτων και θα πρέπει να δρομολογηθεί άμεσα.

Άρθρο 10 παρ.1

Η συγκεκριμένη διάταξη προβλέπει ότι η Ανώτατη Συνομοσπονδία Πολυτέκνων Ελλάδος, σε συνεργασία με τις οργανώσεις πολυτέκνων, υποβάλλει στον Υπουργό Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης ετήσια Έκθεση για την πολιτική στήριξης της πολύτεκνης οικογένειας, η οποία περιλαμβάνει και προτάσεις εισαγωγής νέων πολιτικών και μέτρων.

Προτείνεται να προσδιορισθεί ότι η Έκθεση θα περιέχει την αξιολόγηση της συμβολής των υφιστάμενων μέτρων στην ενίσχυση των γεννήσεων. Επίσης, λόγω της σημασίας της θα πρέπει να υποβάλλεται και στη Βουλή προκειμένου να αποτελεί αντικείμενο διαλόγου στην αρμόδια Κοινοβουλευτική Επιτροπή.

Άρθρο 11

Προβλέπεται η ίδρυση Ν.Π.Ι.Δ. με την επωνυμία Ινστιτούτο Κοινωνικής Δημογραφίας και Έρευνας.

Η Ο.Κ.Ε. είχε επισημάνει στη Γνώμη 49/2000 την ανάγκη σύστασης ενός τέτοιου ινστιτούτου και θεωρεί θετικό βήμα την

ίδρυσή του με το νόμο αυτό. Θα πρέπει τόσο η σύνθεση του Δ.Σ. όσο και η διεπιστημονική στελέχωση των υπηρεσιών του να είναι τέτοια που θα διασφαλίζουν την ουσιαστική συμβολή του στην παρακολούθηση του προβλήματος και την αξιολόγηση των λαμβανόμενων μέτρων. Ειδικά ως προς το Δ.Σ., οι σύνθετες κοινωνικές παράμετροι του ζητήματος συνηγορούν υπέρ και της συμμετοχής εκπροσώπων των κοινωνικών εταίρων στο όργανο αυτό.

Παράλληλα, η Ο.Κ.Ε. θεωρεί ότι μεταξύ των ειδικότερων σκοπών του θα πρέπει να είναι και η **μελέτη της επίδρασης των οικονομικών παροχών στην άσκηση δημογραφικής πολιτικής, των επιπτώσεων των ειδικών μέτρων για τις πολύτεκνες οικογένειες, των συνεπειών της δημογραφικής γήρανσης στη λειτουργία του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης, της επίδρασης της εξωτερικής μετανάστευσης, των μέτρων περιφερειακής πολιτικής και προνομιακής μεταχείρισης και, τέλος, της κοινωνικο-πολιτιστικής εξέλιξης.**

Κεφάλαιο Γ'

Διατάξεις Κοινωνικής Αλληλεγγύης

Άρθρο 13

Τροποποιούνται οι διατάξεις που διέπουν το «Εθνικό Παρατηρητήριο Ατόμων με Αναπηρίες» (Ε.ΠΑ.-ΑμεΑ).

Κατ' αρχήν σημειώνεται η ανάγκη να λειτουργήσει το Παρατηρητήριο αυτό, κάτι που δεν έχει γίνει μέχρι σήμερα.

Επίσης, όπως σημειωνόταν από την Ο.Κ.Ε. και στη Γνώμη για το ν. 3106/2003,⁵

5. Βλ. Γνώμη υπ' αριθμ. 69 (Φεβρουάριος 2002) επί του Σχ/Ν «Αναδιοργάνωση του Εθνικού Συστήματος Κοινωνικής Φροντίδας και άλλες διατάξεις».

θα πρέπει το Παρατηρητήριο αυτό να έχει ως αντικείμενο έρευνας και άλλες ομάδες-στόχους (παιδιά, μονογονεϊκές οικογένειες, πρόσφυγες, μετανάστες κ.λπ.).

Άρθρο 15

Διευρύνεται ο κατάλογος των προσώπων που μπορούν να διορίζονται σε θέση Διοικητή ή Προέδρου Μονάδας Κοινωνικής Φροντίδας. Μεταξύ άλλων θα μπορούν να διορίζονται και υπάλληλοι νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, στελέχη φορέων του δημοσίου τομέα ή τραπεζών και εκπαιδευτικοί Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαί-

δευσης, χωρίς να απαιτείται κανένα επιπλέον προσόν.

Η διεύρυνση των επιλέξιμων προσώπων για την τοποθέτηση σε μία τόσο σημαντική και ευαίσθητη θέση όπως αυτή του Διοικητή ή Προέδρου Μονάδας Κοινωνικής Φροντίδας, όπου ουσιαστικά μπορεί να διορισθεί οποιοσδήποτε υπάλληλος του Δημοσίου ή Ν.Π.Δ.Δ. χωρίς κανένα προσόν, δεν συνάδει προς το στόχο της καλής λειτουργίας των μονάδων. Θα πρέπει να επανεξετασθεί προς την κατεύθυνση της αναβάθμισης και όχι υποβάθμισης των προσόντων που θα έχουν τα προς διορισμό πρόσωπα.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Η Πράσινη Βίβλος της Ευρ. Επιτροπής για τις Δημογραφικές Αλλαγές

Την 16η Μαρτίου 2005 δημοσιεύτηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή η Πράσινη Βίβλος με θέμα «Αντιμετώπιση των δημογραφικών αλλαγών: μια νέα αλληλεγγύη μεταξύ των γενεών». Η Βίβλος αυτή επιχειρεί να παρουσιάσει κατά τρόπο αναλυτικό και με συγκεκριμένα στατιστικά στοιχεία το πρόβλημα των δημογραφικών αλλαγών, όπως εστιάζεται στον ευρωπαϊκό χώρο, θέτει ερωτήματα και προβληματισμούς για τα επιμέρους ζητήματα που ανακύπτουν σε εργασιακό, ασφαλιστικό και κοινωνικό επίπεδο και καλεί όλα τα εμπλεκόμενα μέρη να λάβουν μέρος στη σχετική δημόσια διαβούλευση, μέχρι την 1η Σεπτεμβρίου 2005.

Συγκεκριμένα, όπως επισημαίνεται, η Ευρώπη αντιμετωπίζει σήμερα πρωτοφανείς δημογραφικές μεταβολές. Στη διάρκεια του 2003 η αύξηση του πληθυσμού της Ευρώπης ανήλθε μόλις σε ποσοστό 0,04% ετησίως, ενώ όσον αφορά τα νέα κράτη μέλη, με εξαίρεση την Κύπρο και τη Μάλτα, τα στοιχεία δείχνουν μείωση του πληθυσμού τους. Η προβλεπόμενη αύξηση του πληθυσμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης μέχρι το 2025 ανέρχεται μόλις σε ποσοστό 2%, ήτοι από 458 εκατομμύρια το 2005 σε 469,5 εκατομμύρια το 2025, ενώ το 2030 προβλέπεται μείωση σε 468,7 εκατομμύρια. Αξιοσημείωτο είναι ότι στην Αφρική και τη Μέση Ανατολή οι πληθυσμοί είναι κατά πολύ νεότεροι με μέσο όρο τα 20 έτη, σε σύγκριση με την Ευρώπη όπου ο μέσος όρος είναι 35 έτη, ενώ ο πληθυσμός της Κίνας παρουσιάζει αυξανόμενη γήρανση με τάση μείωσης από το έτος

2025. Σε πολλές χώρες η μετανάστευση είναι ζωτικής σημασίας για την αύξηση του πληθυσμού.

Οι δημογραφικές αλλαγές αποτελούν απόρροια τριών βασικών τάσεων: (α) της συνεχιζόμενης αύξησης της μακροζωίας, συνεπεία της σημαντικής προόδου που έχει επιτευχθεί στον τομέα της υγείας και της βελτίωσης της ποιότητας ζωής, (β) της συνεχιζόμενης αύξησης του αριθμού των εργαζομένων ηλικίας άνω των 60 ετών και (γ) της συνεχιζόμενης μείωσης του ποσοστού των γεννήσεων, η οποία οφείλεται σε ποικίλους παράγοντες, όπως δυσκολίες στην ανεύρεση εργασίας, έλλειψη στέγασης ή υψηλό κόστος στέγασης, απόκτηση πρώτου τέκνου σε προχωρημένη ηλικία, διαφορετικές επιλογές αναφορικά με την επαγγελματική και την οικογενειακή ζωή.

Περαιτέρω, αλλαγές σημειώνονται και στη δομή των οικογενειών, καθώς αυξάνει ο αριθμός των γηραιότερων εργαζομένων, ήτοι ηλικίας 55-64 ετών, ο αριθμός των ηλικιωμένων ατόμων ηλικίας 65-79 ετών, καθώς και των πολύ ηλικιωμένων ατόμων, ήτοι άνω των 80 ετών. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι ο αριθμός των ατόμων άνω των 80 ετών αναμένεται να αυξηθεί από τα 18,8 εκατομμύρια που είναι σήμερα στα 34,7 εκατομμύρια το 2030, ενώ ο συνολικός εργαζόμενος πληθυσμός της Ευρώπης αναμένεται να μειωθεί κατά 20,8 εκατομμύρια μεταξύ του 2005 και του 2030.

Αναφορικά με την αύξηση του προσδόκιμου ζωής σε ευρωπαϊκό επίπεδο αναφέρεται ότι ο μέσος όρος της προσδοκώμενης διάρκειας ζωής των ανδρών το 2002 ήταν 74,8 έτη και των γυναικών 81,1 έτη. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο το ποσοστό γονιμότητας είναι κάτω του ορίου που απαιτείται για την ανανέωση του πληθυσμού (ήτοι περίπου 2,1 παιδιά ανά γυναίκα) και συγκεκριμένα κάτω από 1,5 παιδιά ανά γυναίκα. Επίσης, ανάμεσα στις δέκα χώρες σε παγκόσμιο επίπεδο με το χαμηλότερο ποσοστό γεννήσεων συγκαταλέγονται και τρία κράτη μέλη: η Δημοκρατία της Τσεχίας (με 1,17 παιδιά ανά γυναίκα), η Σλοβακία (με 1,2 παιδιά ανά γυναίκα) και η Σλοβενία (με 1,22 παιδιά ανά γυναίκα), ενώ στη Γερμανία, την Ιταλία, την Ισπανία και την Πολωνία σημειώνονται 2,1 παιδιά ανά γυναίκα.

Για τους παραπάνω λόγους κρίνεται πλέον επιτακτική η λήψη μέτρων σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης. Έτσι, σύμφωνα πάντα με την Πράσινη Βίβλο, για να αντιμετωπισθεί η δραματική μείωση του ηλικιακά ενεργού πληθυσμού, η Ευρωπαϊκή Ένωση προωθεί την αύξηση της απασχόλησης ειδικά από τις γυναίκες και τις γηραιότερες ομάδες πληθυσμού, ενθαρρύνει την επένδυση στο «ανθρώπινο κεφάλαιο» και την αύξηση της παραγωγικότητας μέσω οικονομικών μεταρρυθμίσεων. Παράλληλα, επιπλέον προσπάθειες καταβάλλονται για την ένταξη των νέων στην αγορά εργασίας και την υποστήριξή τους στην πορεία της επαγγελματικής τους καριέρας, καθώς εναλλάσσονται μεταξύ απασχόλησης, σπουδών, ανεργίας και επανεκπαίδευσης.

Τα θέματα που εγείρονται με την συγκεκριμένη Πράσινη Βίβλο είναι ποικίλα: η πρόκληση του χαμηλού ποσοστού των γεννήσεων, η πιθανή συμβολή των μεταναστών, η αναζήτηση νέων μορφών «αλληλεγγύης» μεταξύ των γενεών, με βάση την αμοιβαία υποστήριξη, καθώς και την παράδοση και μεταφορά δεξιοτήτων και εμπειριών.

Είναι προφανές ότι τα ερωτήματα που γεννώνται είναι πολυάριθμα και ποικίλα, όπως: (α) πώς είναι δυνατόν τα δημογραφικά αυτά προβλήματα να αντιμετωπισθούν με την εξισορρόπηση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής; (β) πώς μπορούν οι μετανάστες να συμβάλουν στην αντιμετώπιση του δημογραφικού ζητήματος και ποιές πολιτικές πρέπει να υιοθετηθούν για την καλύτερη δυνατή ενσωμάτωση των μεταναστών; (γ) πώς μπορούν να βελτιωθούν τόσο στο πλαίσιο του ιδιωτικού όσο και του δημοσίου τομέα οι πολιτικές και δομές φροντίδας των παιδιών και των ηλικιωμένων ατόμων; (δ) πώς μπορεί να εκσυγχρονισθεί η οργάνωση της εργασίας, προκειμένου να ληφθούν υπόψη οι συγκεκριμένες ανάγκες κάθε ομάδας εργαζομένων; (ε) πώς μπορεί ο Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Διάλογος να συμβάλει στην καλύτερη δυνατή αντιμετώπιση του δημογραφικού ζητήματος;

Επισημαίνεται ότι το δημογραφικό ζήτημα έχει ήδη περιληφθεί στην Ατζέντα Κοινωνικής Πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα έτη 2005-2010 (Ανακοίνωση COM (2005) 33 τελικό της 6-2-2005).

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ Ο.Κ.Ε.

Νικόλαος Αναλυτής

Στην Ολομέλεια της 18ης Ιανουαρίου 2006 παρέστησαν τα κάτωθι Μέλη
της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής:

ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Αναλυτής Νικόλαος

ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΙ

Κεφάλας Χαράλαμπος
Εκπρόσωπος Ε.Σ.Ε.Ε.

Πολίτης Δημήτρης
Γ.Σ.Ε.Ε.

Α' ΟΜΑΔΑ

Αντζινάς Νικόλαος
Εκπρόσωπος Γ.Σ.Ε.Β.Ε.Ε.

Ντουντούμης Γεώργιος
Εκπρόσωπος Γ.Σ.Ε.Β.Ε.Ε.
σε αναπλήρωση του
Ασημακόπουλου Δημητρίου
Προέδρου Δ.Σ. Γ.Σ.Ε.Β.Ε.Ε.

Γκοτσόπουλος Χρήστος
Εκπρόσωπος Ε.Σ.Ε.Ε.

Ζούλοβιτς Μαργαρίτα
Εκπρόσωπος Ε.Σ.Ε.Ε.

Κουτσιβίτου Αναστασία
Εκπρόσωπος Σ.Ε.Β.

Ρερρές Κυριάκος
Γενικός Διευθυντής Π.Ο.Ξ.

Σκορίνης Νικόλαος
Γενικός Γραμματέας Δ.Σ. Γ.Σ.Ε.Β.Ε.Ε.

Στεφάνου Ιωάννης
Εκπρόσωπος Σ.Ε.Β.

Τσατήρης Γεώργιος
Ένωση Ελληνικών Τραπεζών

Β' ΟΜΑΔΑ

Αυγητίδης Ελευθέριος
Γ.Σ.Ε.Ε.

Σπανού Δέσποινα
Α.Δ.Ε.Δ.Υ.
σε αναπλήρωση του
Βρεττάκου Ηλία
Α.Δ.Ε.Δ.Υ.

Μπούρχας Κωνσταντίνος
Γ.Σ.Ε.Ε.

Ηλιόπουλος Ηλίας
Α.Δ.Ε.Δ.Υ.

Κουτσιμπογιώργος Γεώργιος
Γ.Σ.Ε.Ε.

Κωνσταντινίδης Ιωάννης
Γ.Σ.Ε.Ε.

Λαιμός Στέφανος
Γ.Σ.Ε.Ε.

Ξενάκης Βασίλειος
Α.Δ.Ε.Δ.Υ.

Παπαντωνίου Κωνσταντίνος
Α.Δ.Ε.Δ.Υ.

Αποστολόπουλος Αναστάσιος
Α.Δ.Ε.Δ.Υ.

Πεπόνης Εμμανουήλ
Γ.Σ.Ε.Ε.

Πλευράκης Μιχάλης
Γ.Σ.Ε.Ε.

Μπάρλος Αλέξανδρος
Γ.Σ.Ε.Ε.

σε αναπλήρωση του
Πολυζωγόπουλου Χρήστου
Προέδρου Γ.Σ.Ε.Ε.

Τούσης Αθανάσιος
Γ.Σ.Ε.Ε.

Γ' ΟΜΑΔΑ

Σουφλιάς Γεώργιος
Β' Αντιπρόεδρος Ο.Ε.Ε.
σε αναπλήρωση του
Γιαννόπουλου Παρασκευά
Προέδρου Ο.Ε.Ε.

Γωνιωτάκης Γεώργιος
Πρόεδρος Δ.Σ. Γ.Ε.Σ.Α.Σ.Ε.

Καφύρας Χαράλαμπος
Μέλος Γ.Σ. ΠΑ.Σ.Ε.Γ.Ε.Σ.
σε αναπλήρωση του
Καραμίχα Τζανέτου
Προέδρου Δ.Σ. ΠΑ.Σ.Ε.Γ.Ε.Σ.

Σωτηρίου Ιωάννης
Εκπρόσωπος Κ.Ε.Δ.Κ.Ε.

Κουκουλάκης Ζαχαρίας
Μέλος Δ.Σ. Γ.Ε.Σ.Α.Σ.Ε.

Μπέσης Κωνσταντίνος
Εκπρόσωπος Γ.Ε.Ω.Τ.Ε.Ε.

Σχινάς Θεόδωρος
Εκπρόσωπος Δικηγορικού Συλλόγου
Αθηνών

Σωτηρακόπουλος Βασίλειος
Εκπρόσωπος Π.Ι.Σ.

Τσεμπερλίδης Νικόλαος
Πρόεδρος Δ.Σ. ΚΕ.Π.ΚΑ.

ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Γρηγόριος Παπανίκος

ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΣΙΩΝ & ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΤΗΣ Ο.Κ.Ε.

Για κάθε πληροφορία σχετικά με το έργο και τη λειτουργία της Ο.Κ.Ε. είναι στη διάθεσή σας το Τμήμα Δημοσίων & Διεθνών Σχέσεων της Επιτροπής, υπό τη διεύθυνση της Δρος Μάρθας Θεοδώρου.

Τηλ.: (210) 9249510-2, Fax: (210) 9249514, e-mail: iproke@otenet.gr